

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

Quibus Totum Hominis Christiani Officium Explicatur; Quídq̄ue is fugere,
quid agere debeat, quàm exactissimè traditur

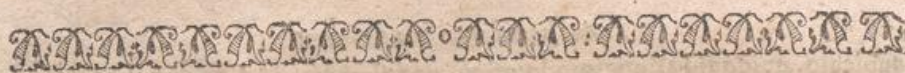
Segneri, Paolo

Augustæ Vindelicorum, Anno M.DCCXII.

VD18 90637038

Exemplar Litterarum, quas de virtutibus P. Pauli Segneri Ad P. Rectorem
Collegii Florentini dedit P. Joannes Petrus Pinamontius &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51633)

Exemplar Litterarum, quas de virtutibus
P. PAULI SEGNERI

Ad P. Rectorem Collegii Florentini dedit
P. JOANNES PETRUS PINAMONTIUS &c.

Reverende in Christo Pater.

IN magna, quam his diebus, morte P. Pauli Segneri, (a) passus sum, jacturâ, certò sibi persuadeat Reverentia Vestra, nihil mihi majori esse Solatio, quam vivam virtutum ejus memoriam. Et quia non dubito, quin etiam in Reverentiam Vestram magna pars hujus mei sensûs ac doloris redundârit, conabor efficere, ut Solatij quoque mei confors fiat. Scribam proinde illi quàm possum paucissimis nonnulla memoria digna, quæ de Viro hoc Apostolico mihi nunc in mentem veniunt. Ubi autem has meas legerit, placeat Reverentiæ Vestræ eas offerre Magnati illi, (b) cui obsequendi & obtemperandi studio potissimum ad ipsas Scribendas impulsus sum.

Sub annum igitur 1662. aut certè 63. cum P. Paulus stans per annum concionibus habendis Perusii operam daret, ad octidianam pro more Solitudinem se recepit. In hac, non satis memini quam in Meditatione, audivit intus sibi loquentem DEUM, eo locutionis genere, quod totum quodammodo hominis animum liquefacit, promptumque ac facilem reddit ad executioni mandandum, quidquid DEUS de ipso facere decrevit, magnisque omnino gratijs ab eodem recipiendis idoneum efficit: *Anima mea liquefacta est, ut Dilectus locutus est.* Fuit autem hæc DEI vox: *Volo, ut amemus invicem.* Et fuisse hanc DEI vocem, res ipsa monstravit. Pater enim ab eo momento mutatus est in virum alterum, & ex laudatæ vitæ Religioso, qualis quidem semper fuerat, dici potest mutatus in Sanctum. Aliam mox, sublimioremque vivendi rationem aggressus, ad quinque rem omnem capita revocavit: *Paupertatem, Solitudinis amorem, (Italicè Ritiramento) Orationem, Penitentiam, Examina.* Et ne horum animi decretorum unquam subiret oblivio, initialibus harum virtutum litteris in unam vocolam *Prope* collectis, in Scheda illam, suâ exaratam manu, conspicuo sui cubiculi loco affixit, quin quisquam, quid ea sibi veller, assequeretur; ipse verò inde ad constantiam in bene cceptis stimularetur. Subinde ad rem ipsam aggressus, subtraxit sibi, quidquid poterat, removendo è cubi-

(a) 9. Dec. h. an. (b) Ser. Dne. *Hebrurria* intelligit.

cubiculo, quidquid aliquo modo minus necessarium videbatur, Libros Imagines, & quæ alia erant ejus generis, ne iis quidem recerentis, quæ alius necessaria judicasse ad itinera, quæ ipse quot annis faciebat ad urbes sæpè non parùm remotas, tum cum maximè hiems sæviebat. Circa hanc virtutem præclatis quibusdam sensus fuit imbutus; & memini illum sæpe sub illa inicitia de his mecum differere. Hunc Paupertatis Spiritum identidem in se denuo excitare consuevit, atque idcirco licet virorum Principum gratiâ ac favoribus tanto tempore uteretur, in rem tamen inde suam tam parum convertit, ut mortuus nec eam quidem in cubiculo suppellectilem reliquerit, quæ postremo cuique ex Sacerdotum Nostrorum ordine conveniret.

Ad Orationem quod spectat, Donum ejus planè singulare habere coepit, & intelligere arcanos quosdam, ac summos sensus locorum Divinæ Scripturæ, nec non profunda Mysteriorum Fidei, prout nunc hæc, nunc illa contemplantur. Atque hinc propriâ doctus experienciâ, & eximia luce collostratus ea scripsit quæ Orbis legit; & idoneus fuit, qui sanctiore Magisterio animas ducere & erudire, quas præstanti quodam orationis dono prædicas tam in sacris Familijs, quam alibi offendit,

Ad Pœnitentias, & proprii corporis cruciamenta quod atinet, jam tum ab animi sui Arbitro facultatem petijt tam multis sese divexandi, quàm multa ipse prudenter existimaret se ferre posse sine jactura & detrimento virtutum, necessariorum ad munus suum rectè obeundum. Atque hac facultate impeccatâ plurimis & acerrimis se excrucietur coepit, de quibus plura postea dicenda erunt.

Ut autem ea, quæ circa solitudinis studium, & severum actionum suarum omnium, ac diligens Examen instituerat, exequeretur, legendis Sanctorum gestis se impendit, multas quodidie horas ei lectioni dare solitus. Et verè ex hac dici potes haussisse magnam partem Scienciæ Spiritus, quam & omni vita, & in libris in lucem datis, & in ducendis regendisque animabus, in virtutum studio valdè provecis, ostendit. Hanc vitæ rationem tenuit anno uno, sur uno cum dimidio circiter, aptumque se reddidit ad magna pro DEI sui gloriâ gerenda, quæ deinceps re ipsa gessit. Anno 1664. quantum memini, accensus est ingenti desiderio impendendi se excursionibus Apostolicis, eoque execute obtigit mihi beata, etsi nec satis à me cognita, nec promerita fors, in aliquot ejusmodi Excursionibus sociam illi operam navandi in Dicecesi Aretina: & cum anno mox confecuto huic tam sancto ministerio Superiores illum constanter obeundo destinassent, me laborum ab iis Socium petijt; atque ex eo tempore ad annum usque 1691. qui postremus ejusmodi Excursionum fuit, illi individuus adhæsi; quibus tamen ipse non nisi cum vita finem facere constituerat. Atque hoc etiam ex capite permolestus illi accidit favor ac gratia, ceteroquin tanti æstimanda, quâ dignatus eum est Pontifex Maximus, dum eum ad coram se pro Concione dicendum evocavit, & cum vel maximè tanti Principis gratiâ floureret, gratius illi accedere

dere nihil potuiffat, quàm si ad Miffiones illas suas redire permitteretur; ut fæpius mihi testatus est, sanctâ quadam invidiâ felicem meam sortem, quâ profequi cœpra possem, extollens. Torigitur annorum decursu, cum præclara virtutum exempla in eo sim admiratus, brevitatis studio ad tres potiffimùm virtutes illa revocabo, ad Asperitatum studium, Castitatem, atque animi Demiffionem.

Atque illa quidem se exeruciandi voluntas singularis admodum fuit, & ingeniofa, in alijs identidem aliisque modis excogitandis; cum semper prioribus novos adderet ad extremos usque vitæ suæ dies. Si itinerum id ratio permittebat, nullâ ferè non die fæpius in se flagris animadvertebat, præter solitas illas in Sacris Excursionibus sui diverberationes. Postremis vitæ annis ter se de die cædebat; mane, post meridiem, vesperi: & contigit non semel hic Romæ, ut cum misso famulo ad se eum pontifex vocaret, Janitor illi imperia suæ Sanctitatis confestim significare non posset: nam præterquam quòd audiendi facultate esset hebetiore, suo illo verberum strepitu faciebat, ut fortius etiam januam pulsantis Janitoris sonitum non perciperet. Inter cædendum magno animi sensu recitabat, itetabâque partem Threnodiæ illius, *Dies illa inirium ducendo à verbis: Rex tremenda Majestatis*, usque ad illa, *Gere curam mei finis*: Sic, ut inter repetita hæc verba duo millia ictuum sibi infligeret, eumque etiam numerum certis in occasionibus excederet. Nonnunquâ sanguinè sibi eliciebat, aciculas, aut stellulas flagris infligendo: quin & solito flagrorû genere ad sanguinem usque nonnunquâ se diverberabat: ut tamen hæc instrumenta non tam facillè attererentur, aut sanguine imbuerentur, lique factâ illa ceræ imergebat, eaque re utrumq; hoc consequebatur.

Nec satis illi erat, si sua ipse in se tantum manu, & non levi brachio animadverteret, sed cum occasio loci solitarij permitteret, & fidum quempiam nactus esset, crudeliter se cædi jubebat; & quidem lecticæ alicujus columnæ alligatum, ut propius Christum Servatorem in suis cruciatibus imitaretur; aut manibus intertegum revinctis, rei instar ad virgarum supplicium condemnati: & cum subinde in aliquem incidisset aut mindus humanû, aut ejus voris abunde respondere cupientem, eò usque cæsus est, dum eum vires ad porro ferendum deficerent. Hac sui diverberandi ratione, sed ad sanguinem usque, utebatur inirio suarum Excursionû, cum pervicaciorẽ quempiam à vindicta sumenda abstrahere volebat; ejusmodi enim homine secretiorẽ in locum abducto, nudabat humeros, & se pro eo pœnas luere velle afferebat: & verò vix unquam accidit, ut non illi, sanguine viso emollicti, cessare juberent, ac cogere à tam crudeli lanienâ, seque ad omnia promptos paratosque offerrent. Horum è numero aliquis cum diu passus esset eum in se fævire, & sanguine abundè perfundi, cum tandem manus dedisset, acerbè postea doluit, & veniam suæ duritiei fæpius efflagitavit, ab ejus latere in Miffione illa vix unquam amplius se divelli passus. Alius quispiam, cujus obstinatus animus flecti non potuit, frustratus viri & conatum & caritatem, carò videtur duritiem hanc deinde suâ luisse; non diu enim post de homicidio suspectus, &

conjectus in vincula, ipso in carcere animam exhalavit inexpectatus, cum con-
sumaciter Sacerdoti delicta aperite abnuisset. Deinceps cum hæc humerorum
laniena ineptum redderet ad se cum aliis in Missionibus lamellis ferreis diver-
berandū, hanc invenit rationem, ut pluribus aculeis suber quoddam exasperaret,
& aperto pectore tamdiu se tunderet, dum expugnet, quos ea, qua dixi, causa
sevocabat. Plura hujus generis instrumenta à Viri more superfuere, unum præci-
puè, quo sub ultimos dies uri consueverat, cruore undique infectum. Hac eadem
se afflictiandi ratione etiam extra Missionum tempus usus est, cum sæpe ante suffi-
xi in crucem Christi imaginè provolutus in genua pectus ac brachia laceraret, ad
veniam noxarū perendā, & doloris sensum acerbiorum in se excitandum. Quin &
in ultima Missionū supplicatione aliquot añorū spatio ejusmodi instrumento u-
sus est, donec Placentiæ, gravi in valetudine oppresso, ejus deinceps usu tā crebro
interdiceretur, cum Medici ejus valetudini nimis quàm noxium pronuntiā-
sent, octavo quoq; die tantum profundere cruoris, quantum in ejusmodi occasio-
nibus fundebat.

Lectio etiam, inde ab illa vitæ in melius cūmutione, usus est tam duro, ut
extra Missionum tempus nudis semper asseribus incubaret, usque ad postremum
vitæ añum, quo hic Romæ ob exhaustas jam vires illi sussum, imò imperatū fuit,
ut culcitra stereretur. Cum autem in Missionibus occasio non esset hoc rigore uten-
di, solitus est diu stramini incubare: sed quia ij, apud quos divertebat, multum
laborabant, ut saccos pro stramine nitidos invenirent, cessit etiam hoc dissua-
denti. Alias horridum setis pannum linteis lecticariis infernebat: sed cum ista
strati asperitas somnum illi, reparandis viribus necessarium, tolleret, necesse illi
fuit etiam ejus usum intermittere.

Quatuordecim anni sunt, quantum quidem memini, quod extra Missio-
num tempus interulis lineis non est usus; sed eorum loco rudi se & aspero pæno
involvebat, quali agasones uri solent ad jumentorum onera tegenda: hic cum
usu attritus, & minus jam hispidus esset, alium illi recentem asperiorē neque
substituerebat: unde à Viri morte tres ejusmodi intimæ vestes inventæ sunt, quæ
torum ad genua usque tegebant, demptis brachijs, quæ qualibet anni tempesta-
te solâ consueta ex materia subtiliore veste tegebant.

Hæc asperitatis ratio tanta erat in P. Paulo admirabilior, quod is naturâ fri-
goris valdè intolerans erat: aded ut fidenter mihi aperuerit, cum post illa severio-
ris vitæ Perusij initia primo mane se diu diverberasset, lacrymas præ scerrimi sen-
sûs vehementiâ tenere non potuisse, cum frigidam subuculam corpori denuo
injiceret. Vicit se tamen ea in re usque aded, ut noctu densis in nivibus se voluta-
ret: credo id ab eo factitarum sæpius, in Collegij tamen Placentini atrio id factum
certò scio. Sic etiam, cum acerrimè se viret hiems à peracto maximè Sacro, sese
cubiculo alicui includebat, ibique detractis vestibus nudus ac tremens suorum,
ut ipse loquebatur, gravissimorum delictorum veniam à DEO demississimè, la-
crymis ubertim manantibus, exposcebat.

Et

Et quia soliti ac usitati carnem malè habendi modi ejus desiderio non faciebant satis, cum in Sancti cuiuspiam viri historia legisset; solitum illum totam corporis molem fune circa brachia còplicato suspendere, inde ab aⁿno septuagesimo quinto Seculi hoc se tormento discruciare cœpit, ex fune, quo dictum est modo, tamdiu tota corporis mole pendulus, quoad animus & vires ferendo dolori superebat. Fani^um ejusmodi aliqui in ejus cubiculi certo angulo à morte inventi sunt, Eodem se corpùsque suù divexandi studio solitus est ex facibus propè consumptis residua frustra, aut plures collectas in fascem candelas accendere, & certam inde stillantem nudis carnibus excipere, adurendo sic diversas corporis partes doloris sensu acerrimo. Etiam harum facum aut candelarum, quas jam olim à me inventas deinceps occultate consueverat, aliquas à morte reliquias reperi. Hactenus tamen tam fortunatus non fui, ut pannorum eorum aliquè invenirem, quibus manantem è plagis inflictis sanguinem abstergebat: hos enim sollicitè abjicere solitus est, ne inde alii in nocitiam ejus rigoris venirent, quo se ipse tractabat.

In omnium porro oculos incurrit illa Viri durities, quâ nudis pedibus Excursionibus suas obibat. Sed non perinde omnino oculis parebat, quanti hæc doloris esset materies. Neesse enim inprimis fuit, multum non rarè viarum emeriri, solo pruina undiq; recto, hieme per nives & glaciem, & hæc ipsa anni tempestate vado superare frigidissimos in montibus torrentes. Sed etsi abessent ista, sic nudipede incedere, molestissimum illi erat, nec unquam, ut fassus ipse mihi est, usu & assuetudine reddebatur tolerabilius: cum esset mole corporis nõ modica, & crebrò iter haberet per vias alpestris, minutis lapillis instratas, nullus non passus novi cruciatùs materiem præbebat; sic ut agrè tum milliare unū italicum horæ spatio emeriteretur. Nihilominus ubi primùm ad locum Missionis appellebat, oblitus doloris, quem exantlârat, quærebat quo loco sprè sub dio, ut solebat, verba faceret, ceteraque omnia, quæ ad rem facerent, præparabat. Hac ratione iter faciendi videor mihi posse dicere, quodd annis singulis quadriingenta milliaria emensus sit, sex illorum mensium spatio, quos Excursionibus dabat. Et quamquam non perinde asperæ ubique essent semitæ, nullibi tamen non multum molestiæ, ut dicebam, exhauriebat. Ad hunc nudis pedibus incedendi modum impulsu interno vehementer agi se sensit jam inde à principio vitæ melioris, ut & Christum Servatorem, & Apostolos, sanctumque Franciscum Xaverium imitaretur. Hinc etsi primis quatuor Excursionum suarum Apostolicarum annis, itinere amensu calceos indueret, subinde tamen, ob illud, quod ex ea incedendi ratione sentiebat, animi solatium ac fructum, sic excalceatus incedebat, quos diu durabant Missiones. Quin ut morem istum ne quidem Missionum laboribus perfunctus poneret, jam inde à quindecim annis, quantum conjicere possum, tibialibus nunquam est usus, sed hieme tota solis calceis ita confectis, ut non pedem tantum, sed & aliquam tibiarum partem tegerent, id quod in iis apparet, qui morienti superfuere.

Ceterùm in Collegia ab Excursionibus reversus tam non indulgebat quiescere &

otio, ut plus ferè tum laboris exanclaret, non tantùm ob horas bene multas, quas literarum studijs dabat, quin unquam prodiret domo, nisi cum res posceret, sed quia quot annis ferè novum quoddam se discutiendi genus excogitabat, quod prioribus suppliciis adderet: præter cruciculam ligneam, sex velut clavis armatam, quam aculeis introrsum versis inde à Principio gestabat; & præter cingula aut serosa, aut cuspidibus ferreis horrida, quibus latera cingebat, postremis annis, undecim ejusmodi cinguli è filiis ferreis partibus circumdabat latera, brachia, coxendices, locis pluribus. Hinc quæ à morte inventa sunt in cubiculo, longitudine triginta quinque cum dimidio plamos adæquant, nec simplici tantùm, sed multiplici ordine extenduntur, sic ut ut qui numerum aculeorum iniverunt, invenerint ter mille octingentos.

Certò denique mihi constat, quòd impulsus hoc se divexandi studio nudum se in spinis volutavit, sanguine ubertim ex lacera cute promanante: scio autem hoc eum fecisse, cum nos recepissemus ad vacandum annuæ solitudini in claustrum Carthusiæ Lucensis, ubi singulas nobis cellas Reverendi illi Patres attribuerant: ipse autem ad finem quem dixi, usus est sepe rosarium, quæ erat in ejus hortulo. Quin existimo, id eum sæpius æstitasse: nam & alio anno in idem nos Cœnobium ad vacandum sacris illis Exercitationibus contulimus; ubi opportunitatem erat nactus iteratò se his spinarum aculeis lacerandi. Neque enim in ejusmodi actio- nibus semel duntaxat peractis acquiescebat.

Nihil equidem ambigo, quin Reverentia Vestra pro sua prudentia, tam ipsi propria, suis momentis æstimatura sit hanc tam duram & horridam P. Pauli vivendi rationem, ad ultimum usque senium semper exasperatam: Oro tamen, quæsoque, ut Reverentia Vestra animum advertere velit ad hoc, quod hic vivendi rigor conjunctus fuerit cum indefesso scribendi lucubrandique studio. Unde paucos profectò invenire erit in utroque hoc genere ipsi comparandos. Nam vel inter Sanctissimos rari sunt, qui cum S. Hieronymo librum cum saxo amplexi sint, sic ut, cum una manu scriberent, alterâ se diverberarent.

Neque verò quisquam sibi persuadeat, non magno labore stetit Patri Pauli Opera, quæ typis excudi curavit. Demptis ijs libris, quos scripsit de Oratione, in quibus ipsi prona fluebant omnia, sic ut quem primum ea de materia scripsit, totum quinque duntaxat hebdomadarum spatio elucubravit; cum, ut subinde mihi affirmavit, videretur sibi in eo elucubrando ferri agique ab alio: & sæpe, cum temerè aut S. Augustini, aut S. Thomæ librorum aliquem aperuisset, quæ quærebatur, sua se sponte quodammodo offerre credi poterant: his, inquam, libris demptis, alios magno adhibito conatu & industriâ elaborabat, obvius quibusque haud quaquam contentus, lituras inducebat, & crebrò revocabat ad limam, quæ exstrabat, ut videre est in chartis, quæ supersunt: & sanè aliter fieri non poterat, in quo ipsum usum cernimus, stylo & scribendi ratione.

Ut autem non parùm admiranda fuerit hæc in corpus sæviries conjuncta

cum

sum perpetua mentis agitatione, hanc tamen præ omnibus in P. Paulo non sum admiratus. Quod me in majorem hoc in genere admirationem rapuit, fuit ille Spiritus, illa animi contentio, quibus poenalia hæc sua opera animabat: in his enim sensibili quadam lætitiâ exultare videbatur; sic ut inter tot Personas eximie virtutis, quas bene multas aut in sacris claustris, aut in Excursionibus offendi intimè mihi perspectas, non invenerim plures duabus, quæ P. Paulo hoc in genere comparari possent: siquidem cum eo de ejusmodi cruciamentis colloqui, & earum aliquid præbere specimen, erat ipsi offerre magnæ oblectationis & exultationis materiam; & hunc ad finem memini me aliquando ex eo audire, quòd si quis reperiat animos ingenti sui divexandi desiderio accensos, non rectè facere Animi Arbitrû, qui permittere nolit, ut omni cruciatuum genere se affligant, lædendæ valetudinis metu; cum plus sanitas eorum patiatur, si freno fervor cohibeatur.

Alterâ, quæ mihi admirationi semper fuit in P. Paulo virtus, fuit Castimonia Angelica. Quando illi primùm comes adhæsi, agebat ætatis annum circiter quadragesimum, corpore, si unquam, vegeto ac robusto, affabilis, blandus, animo ad miserandum amandûque tenero ac proclivi: & talem omnino postulabat Excursionibus illæ, in quibus agendum erat cum cujusvis sortis hominibus, & inter hos cum feminis nobilibus, quæ se magni admodum ipsum æstimare demonstrabant, nec rarè intima animorum ipsi credebant, & consiliis ejus dirigi optabant; præterea postremo Missionis die, cum post ductam supplicationem bene cunctis Sacerdos ritu solenni precatus esset, ipsæ ferè omnes hærebant diutius de rebus animæ cum eo acturæ: in his tamen & similibus occasionibus non videbatur Pater ex eo, quo ceteri mortalium, limo concretus: hæc enim plena ceteroquin periculo objecta tam non imponebant ipsi pugnandi luctandique necessitatem, ut viderentur potiùs non offerre se ejus animo cum ijs, quibus eorum proprium est imaginibus & phantasmatis. Memini ex ipso audire, cum diceret, sibi, cum feminas intueretur ad omnem venustatem exultas, illud in mentem venire: ò quàm gratum hic sexus DEO sacrificium faceret, si ejus impulsus amore cunctas has, quibus capitur, ineptias ac vanitates contemneret! In eo sum, ut credam, cum naturæ beneficio tam sine sensu esse non potuerit, tum ipsi præstans hoc puritatis donum à DEO collatum fuisse, cum ijs, quibus dixi, Exercitiis vacasset, & majori conatu se contentandi studio dare cœpisset, sicque divinis illis favoribus ac solatiis, quibus abundabat, inescatus, alto fastidio nauseabat, quidquid carnem duntaxat afficit & objectat, affectus eam agendi libertatem, quæ tantopere necessaria est, & conveniens Apostolico Ministerio ac functionibus, quibus tantum reliquæ ætatis erat impensurus.

Tertia denique virtus, quam præ reliquis in P. Paulo semper admiratus sum & obstupui, fuit singularis illa animi demissio, quâ serè sibi persuaserat, magnum se peccatorem esse, talémq; se intimè agnoscebat; licet Societatem ingressus esset nondum expleto anno ætatis decimo quarto, & piè admodum ac innocenter Romanus

mano in Seminario esset educatus. Unde cum Mundo nuntium remiserit prius, quam illum nôset, arduum illi non fuit, religioso in statu innocentiam illam suam ad eximium quandam virtutis gradum promovere. Atque hinc factum est, ut quidquid honoris ac reverentiae ipsi, ejusq; virtuti tot locis exhibitum est, penitus non adhaeresceret, perinde sanè ac si destituta omni sensu status fuisset. Imò vel hinc majoris abjectionis materiam arripiebat, his me crebrò verbis, intimo animi sensu prolatis, allocutus: *O si me nôssent! Heu quo me rubore suffundi necesse erit extremo illo Mundi judicandi die! Pater Pinamonsi, Reverentia Vestra scit, quis sim.* Et cum dicto, altum ingemiscebat. Hoc eodem instinctu actus, varias se demittendi abijciendique occasiones avidè arripiebat. Jubebat sæpius caput, collum ac faciem pedibus calcari, additis etiam convicijs. In Collegio quopiã, quod aliquamdiu incoluit, cum eum constanter morè teneret, ad postremum hunc usq; vitæ annum, ut diu ante alios è strato se proriperet ad vacandum Orationi, & sui divexandi studio, ibat dein ad excitandum è somno fratrem aliquè adjutorem domesticum, cui multum tribuebat, quiq; ipse etiam maturius solebat è strato se proripere: hujus pedibus crebra figebat olacula, & variè se corà illo abijciebat.

Verum quia sincera demissio ipsi honoribus magis, quam abjectione & contemptu probatur, dicendum erit paucis, quo tandem honorum genere profecturi Virum sint homines; ut appareat, cujus fortis fuerit in medijs his honoribus ejus demissio. Igitur inde à principio, ex quo Excursionem sacras modo illo suo, quem primus invenisse dici potest, obiit, non alio nomine, aut titulo vulgo magis cognitus erat, quam Patris Sancti. Procumbebant in genua populi, quæ transibat; purgabant vias, quibus ad eos erat accessurus, scopis everrendo sordes ad plura sæpe milliaria, impendendo eam in rem præcedentis noctis horas, floribus etiam non semel sparsis. Appulsum dein turmatim circumdabant, idque curabant sollicitè, ut aliquid ex ejus reculis sibi vindicarent, panis verbi causâ reliquias, quas dein ægris pro alexipharmaco ingenti cum fiducia præbebant. Felicem se reputabat, quisquis numismatum, quæ distribuebat, aliquid esset nactus: & quia laforum singulis, qui afferrent folia, sponderentque se deinceps à lusu temperaturos, unum aliquid dabat, multi, qui vix foliorum eorum usum norant, ea afferrebant, ut pro ijs simile Numisma referrent. Corona è spinis, quam in supplicationibus, quibus Missiones claudebantur, capiti impositam gestabat, non solum multò ante semper pretebatur ab aliquo Sacerdotum, qui illum adjuvabant, sed non rarò jurgijs ansam præbuit, cum illam plures simul peterent. Comunißima ferme numerandi temporis ratio erat inde à Missionem ab illo alicubi obitã, cum Matres e.g. dicerent; Filiolus hic meus natus est, eo anno, quo Pater Sanctus hic loci concionatus est; aut, natus est tot ab illa Missionem annis. Hæc tanta P. Pauli æstimatio etiam in alios de Societate propagabatur sic ut cum duo, non multo post aliquam ejuscemodi Missionem peractam, Lucã irent, ut thermis uterentur, non pauci corà transeuntibus in genua se abijcerent. Discedentè è loco quopiã P. Paulum affectabantur plurimi, inter lacry-

mas ingeminantes Deus scit, quando unquam ad nos revisuri sint Patres Sancti: & hâc causâ multi nô viri tantùm, sed & feminæ ibant ad remotiora loca, ut denuo Patrem audirent, & bene sibi precantem viderent; sic ut templa, in quibus inopes mulieres divercebant, noctu plena essent; cùm multas illæ horas orationi darent, ut sumptâ primo mane Sacrà Evcharistiâ meridie Benedicenti adessent. Neq; his & similibus honoribus unâ tantùm alterâve in Diœcesi illû afficiebant, sed quocunq; pedem inferebat, idem mox omnium sensus, eadem viri æstimatio, eadem venerandi ratio erat; quod profectò admiratione non caruit, cùm non rarò remotas in Provincias abiremus, ex Hærruria verbi gratiâ ad Lombardos profecti, nullis de adventu, aut modo alibi observato, nuntiis præmissis, Palman autem in his præriperunt cæteris, non rudiores, sed præ reliquis exculcæ gentes, quas minùs externo hoc apparatu comovendas quis credidisset. Cùm excurrendum Patri Paulo esset in Episcopatus, qui supra ac infra Genuam ad maris litus sunt, non defuere viri multâ prudentiâ, maturo iudicio, usûque rerum, qui malè ominarentur ejus laboribus, parùmque fructûs sibi pollicerentur ex populis illis maritimis. Et tamen subinde non alibi majori cum animarum fructu obitæ Missiones sunt, nec sine admiratione observari potuit, quàm essent in eo auscultando audenti, quàm avidè ad eum alibi dicentem redirent, quàmq; fidenter ejus arbitrio causas suas permitterent. Hic, plusquàm alibi, non solùm passim palàmque Patris Sancti nomine compellabatur, verùm etiâ ut talis habebatur; cùm è dicentis ex altiore loco vestibus segmenta occultè rescinderent, & pro sacris Lipsanis fervarent; sic ut necesse fuerit, fidum aliquem tum temporis constituere, qui curam ejus gereret, arceretq; importunos; cùm identidè aliàs aut novæ illi vestes dandæ essent, aut priores malè deformatæ, resarciendæ. Narravit mihi nobilissima quædam Matrona Genuensis; mulierem, domi suæ assiduam, attulisse involutum chartæ frustillum, aut segmentû vestis P. Pauli, cum dicto: Domina, hæ sunt Reliquiæ de Sancto Patre, quarum partem aliquam tibi dabo, sed alteri præterea nemini: & tum frustillum hæc dedit. Nec plebis tantùm hæc fuerunt studia; sed Nobilium quoq; eorum maximè, quos singularis virtus commendabat; quos inter nullis concedunt Genuenses; qui in Excursionibus ab eo pedem non removebant, videbanturq; satiari non posse ejus alloquio; quòq; agebant cum eo frequentius, hoc de eo sentiebant honorificentius. Cùm proinde sumi, infimiq; ut hominem Cælo quodammodo lapsum agnoscerent, & ut talem venerarentur, eò tandem ventum est, ut ultimo Excursionum circa Genuam die necesse esset aut P. Paulum militari vallare præsidio, aut tectâ repositum in sella, quacunque res posceret, deportare; ut ibi cuncta ad supplex agmen deducendum necessaria pararet, & quo gerenda essent omnia ordine, præscriberet: id enim nisi fieret, tam densi illum confertiq; circumstabant, aut ad pedes osculo libandos prosternerantur in genua, aut religioso contactu manuum, aut Mariani rosarii sic illum implicabant ut promoveri pedem vix posset, aut quæ agenda erant agere. In ipsâ urbe Genua, etsi in illa Missio non esset habita, cùm

ad Ducis Palatium evocatus esset, lecticâ clausâ eò deportari debuit ad piam populi vim eludendam, ad Collegij januam operientis, & Virum videre cupientis; nec enim aliàs perventurus eò erat; cum vel suâ in lecticâ clausum, rem subodorati, sequerentur, & obviis dicerent. En! intus est Pater Sanctus.

Ego tanto tempore horum oculatus testis tria maximâ mecum tacitus perpendebam, quæ de solida verâque Patris Pauli virtute ambigere non sinebant. Primum horum est, quòd cum Vir esset tantâ doctrinâ, tantâ in vulgus æstimatione, usûque rerum & experienciâ tantâ; qualem illum magna Italiæ pars suspexit in tot litibus ac dissensionibus, quas in Missionibus composuit, in quibus octo sæpe dierum spatio non autoritate tantum sua, sed conditionibus & pactis perquâ opportunis sustulit controversias, quas multi longo sæpe tempore frustra componere laboraverant: & ferme pedem e ditione aliqua non ante efferebat, quàm lites omnes ac jurgia sustulisset. Non obstante tamen hac tantâ apud omnes Autoritate, tanto rerum usu; quæ faciebant, ut passim ab alijs consuleretur: ipse vicissim in omnibus majoris momenti negotijs: sibi diffusus, aliorum exquirebat consilia; nec unius tantum alicujus, sed plurium, ne à recti semita exerraret; solitus crebro dicere, non aliâ se magis in re, quàm aliorum consiliis, acquiescere, illud Sapien-
Fili sine consilio nihil faci, ac post factum non poenitebis.
Hac ratione se extra erroris periculum constituibat; cum errare non posset, nisi errore culpæ experte, & iudicio magis alieno, quàm suo: voluntate quidem suâ tã æqui rectiq; amans erat, ut non videretur in quemquam posse esse injurius. Atque ita profundam suam manifestabat demissionem, cum nemini minus, quàm sibi ipsi fideret, nec ullo in negotio paulò magis arduo sine alieno ductu progredederetur.

Alterum, quòd observare solitus sum, hoc erat, quòd ille nihil unquam egerit, quo sublimem populi de se, quam dicebam, opinionem augetet; nec specioso quidem propagandæ DEI gloriæ prætextu ad quidquam horum induci se passus: ut tamen primum erat evenire. Quare si ipse animû induxisset ad aquas in agrorum usum precibus adhibitis consecrandas, & quæ sunt alia ejusce generis sancta, & in alijs laudata, non tantopere admirabilis esset acta de ipso, & ejus virtute æstimatio: sed ipse ab his omni studio refugebat, & vix, nec nisi in vicis admodum, Lipsanis S. Francisci Xaverij eam in rem adhibitis, agrorantibus bene precabatur: quin potius nonnulla, ex quibus ejus, saltem apud minus cautos ac solertes, decre-
sceret æstimatio, palàm ostentabat. Ita cum Nobilibus Genuæ feminis agens nar-
ravit, quàm splendide laurêque in illis circa urbem Missionibus esset habitus; quòd-
que plurimum omnino deberet humanitati illius viri Nobilis, qui in summis illis
sunt caloribus abunde de nivibus ipsi prospexisset; pensi non habens, quòd ea nar-
ratione non parùm decedere posset de illa, quam de ejus aspero se tractandi mo-
do conceperant, opinione; cum tamen in ipsa aliud tum temporis, quàm aquam,
vix biberet. Sed hæc ipsa aperta & facti experti gendi ratio apud unam aliquam,
supra alias & prudentiâ, & solidâ virtute eminentem, id tantum effecit, ut vel hoc

ex capite altius de eo sentiret; cum adverteret, tam non id agere Virum, ut aliorum de se aleret iudica, ut potius ea propalaret, ex quibus non parùm de ijs posset detrahi. Sic etiam eadem de causâ, cum P. Paulus esset habitudine corporis validâ ac robustâ, & humorum temperie calidâ ac igneâ, & præter longa, quæ peragrabat itinera, duas trêsvé horas magna contentione ad populum quotidie diceret, nihil ægrius ferebat, quàm inediatam: curæ tamen illi nequaquam fuit, indigentiam hanc suam alijs clam habere; nec metuebat, ne inde offenderentur, sed palàm ac liberè curabat, ut tantum cibi sumeret; quantum ad vires necessarijs laboribus reparandas sufficere existimabat. Neque aut hoc aut simili in genere ulla arte, aut instudriâ utus est ad imbecillitatem suam tegendam: & cum sæpius jamjam senescentem hortarentur aliqui, ne itinera nudis, aut omnino suis pedibus conficeret; sed cum longius ac difficilius esset iter, equo uteretur, tû ex eo descensurus, seque excalceaturus, cum prope locum Missioni destinatum venisset; hoc constanter reposuit. Avertat hanc à me DEUS hypocrisin, totum iter aut calceatus, aut excalceatus conficiam. Ad hoc animum sui decretum reiposa confirmandum cum denique induci se passus est, ut ad arduum aliquem montem superandû jumento uteretur, inspectantibus omnibus illum conscendit, nec descendit antè, quàm destinatum ad locum appelleret. Quin non semel, cum nudis pedibus confecisset iter, ubi ad urbem aliquam ventum est, resumptis illam calceis ingrediebatur siquidem illa Missioni obeundæ tum non erat destinata. Neque recusandum censuit nonnunquam, quo minùs sejugi curru veheretur; id quod non semel Genææ, Mutinæ, Parmæ, & Faventiæ maximè contigit, ubi id illi honoris habuit Eminentiissimus Cardinalis Rosseus, qui & ipse hanc agendi rationem non vulgaris esse virtutis agnovit, deque ea magna cum commendatione nostris Patribus locutus est.

Id tandem quod me impulit ad Magni admodum faciendam P. Pauli demissionem, est quod supra innui, nunc autem pluribus explicabo. Nimirum quòd omnes isti honores, hæc tam constans, tam comûnis populorum per triginta fere annos æstimatio ac reverentia, exhibita ipsi à Personis præcipuis, feminis & viris nobilissimis, Principibus, etiam supremis, efficere nunquam potuerit, ut ille paulò altius sentiret de se, sed ut potius in dies se magis abjiceret, & dum cuncti Patrem Sanctum appellabant, & Typographi, eorûmq; institores, dum scriptos ab eo libros, & Sacra Cantica ac laudes, quæ Missionum initio decantabantur, venalia offerebant, alta voce clamabant: *Cui placet emere Laudes Patris Sancti*; ille, cum hæc intelligeret, ne tantillum quidem afficeretur, aut moveretur; nisi tantum ad eos increpandos, & ab eo, quod agebant, impediendos, haud aliter, quàm si de nescio, quo alio tractaretur. Nascebantur hæc ex profunda sui cognitione, in suo nihilo fundata, & erratis suis; quâ motus sæpius ex me lacrymis perfusus quærere erat solitus: *Pater antandè salutem consequar?* Cum Deo autè loquens crebrò illud usurpabat: *Cum veneris iudicare, noli me condemnare.* Et cum hoc de se judi-

Authoris non ita pridem vitæ functi Elogium.

cio ac sensu in lingua mortuus dici potest, siquidem hæc postremæ ejus fuerint articularim & distinctè prolata voces: *Abyssus Abyssum invocat: Abyssus miseria, invocat Abyssum Misericordia.* Hinc etiam cum in Missionibus eò delabebatur, ut se Peccatorem diceret, qui suis potissimum sceleribus fructum Sacram earum Missionum impediret, currebant ubertim ex oculis lacrymæ, totusque cohorrescebat, & cum eo quotquot audiebant & spectabant flentem cum Cruci affixi Dei simulacro in manibus; si ut hoc solo spectaculo promptius, quàm quacunque concione, extorqueret ab auditoribus quidquid volebat. Neque in his tantum occasionibus publicis tenero sensu ad lacrymas movebatur, cum magnum se Peccatorem palàm profitebarur, sed etiam nonnunquam cum mecum privatim super ea re sermonem miscebat: & profusus mihi persuadeo, rarè admodum inter sacrificandum, post prolata illa verba *Domine non sum dignus* sacram, quam appellamus, Patenam lacrymis non irrigasse: unde ego ex indicijs, quæ remanebant, cum post eum ad sacrificandum accederem, nullo negotio dignoscebam, quo ille Calice, quæve Patena in Sacro faciendo esset usus.

Cuncta hæc, sæpius animo reputata, inde à principio me induxerunt, ut crederem Partem Paulum esse hominem virtute singulari, nec dissimilia verò esse nonnulla miraculis affinia, quæ de ipso narrabantur; aliqua si quidem, ut dispulsi morbi & sanitates recuperatæ, à viris etiam Religiosis & Sacerdotibus prudentibus recensebantur; & præterea fiducia illa ingens, quam de eo vulgo conceperant, vix dubitari potest, quin effectum naturæ viribus majorem aliquando produxerit; & cum præterea locis diversis æquè ac remotis communi velut consensu ejusmodi beneficia narrent, non videntur cuncti, etsi alij de alijs scirent nihil, in signum tantum recensendis convenire potuisse.

Atque hæc est brevis narratio eorum, quæ obiter tantum cogitanti in mentem venerunt, de virtutibus S. Pauli, Reverentiæ Vestræ manibus Magnati illi tradenda. Volebam esse brevior; Sed rerum copia ac suavitas longius me abripuit. Oret interim pro me, ut à morte rectius utar Exemplis ab hoc Viro relictis, quàm ipsi usus sum dum cum superstite agebam. Atque his demissè Reverentiam Vestram veneror. Romæ 18. Decembris. 1694.

Reverentiæ Vestræ

Indignus in Christo Peruus

Jo. Petrus Pinamonrius.